

Ardealul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET.
 REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
 BRAD.

ABONAMENTE: 80 lei anual, 6 luni 40 lei.
 Instituțiuni și bănci 150 lei.
 Muncitorii minieri 50 lei.

APARE ÎN FIECARE JOI

† Dr. Amos Frâncu

În 3 Noembrie a încetat din viață la Cluj, în vârstă de 67 ani, avocatul dr. Amos Frâncu, marele luptător al cauzei românești din Ardeal.

Născut la 1866 în comuna Baia de Criș, Amos Frâncu a învățat liceul la Brad și Sibiu, iar doctoratul în drept și l'a luat la Budapesta.

A profesat advocatura la Sibiu și Cluj unde în 1894 a fost apărător în procesul memorandumului, când a spus că singurul popor care are drept de stăpânire asupra Ardealului, este cel românesc. La Cluj și-a continuat activitatea sa românească pe teren cultural și economic până în ultimile zile ale vieții sale.

Bătrânul tribun a luat parte activă în toate mișcările naționale românești din Ardeal, și nu a fost inițiativă culturală românească, — cum afirmă dl Aurel Gociman, — unde Amos Frâncu să nu fi adus fie însuflețirea sa națională admirabilă, fie obolul său.

Amos Frâncu cunoștea foarte bine suferințele fraților lui, pe cari avea și el să le îndure, fiindcă în 1916 deși avea 50 de ani, a fost înrolat de Unguri, ca simplu soldat într'un regiment dela Praga.

Luptător neobosit pentru neamul lui, în 1918 odată cu izbucnirea revoluției, el a înțeles că ceasul desrobirii a sunat.

Amos Frâncu, a instituit atunci la Cluj „Senatul Național Român din Ardeal“ sub a cărui auspicii s'a lucrat la unirea Ardealului cu țara mamă; el a organizat gărzile naționale pregătind astfel apărarea împotriva bandelor ungurești. El a pregătit la Cluj primirea armatei Române liberatoare, și-a avut fericirea ca la sărbătoarea Crăciunului (1918) să vadă întrând pe străzile Clujului armatele generalului Neculcea.

Amos Frâncu, a fost un mare patriot și exemplul cel mai puternic despre patriotismul, vitejia și dragostea lui nețărmurită față de neamul său, îl găsim într'un manifest adresat Românilor din munții Apuseni și Zarand în ziua de 28 Oct. 1918:

Moșilor, Fraților,

Nu mai este împărat! Și-a desleat supușii de jurămintele silnice. Robia străină trage de moarte! Ceasul izbăvirii a sunat! Noi Românii stăpâni suntem pe soarta noastră! Ne vom croi soarta cu armele în mână.

La Arme.

La arme pentru unirea tuturor Românilor!

În 48 Moșii au strigat la Blaj!

Noi vrem unirea cu țara!

Unirea aduce în dar: Pământ și libertate!...

La Arme. Fără arme nu-i drept, nici pace, nici țară!...

Am luat eu: Dr. Amos Frâncu, nepot de tribun, vechiul apărător al Moșilor, comanda!

Pentru tot ce poruncesc și făgăduiesc stau bun cu cinstea și capul...

La Arme...

(ss) Amos Frâncu

Amos Frâncu, care era un idealist, moare văzând cu ochii împlinirea marelui vis unirea, care însă nu i-a adus nici pe departe ceea ce merita.

Politica l'a dat la o parte, ca pe oricare idealist, locul lui fiind ocupat „de alți oameni pe cari Ardealul nu-i cunoștea până atunci“.

Amos Frâncu, până la sfârșitul vieții sale a fost un izolat, o stâncă de care toți s'au ferit, afară de Moșii lui dragi. Caracter puternic și de o rară moralitate, Amos Frâncu a fost „unul din acei oameni dintr'o bucată așa cum produce Ardealul“. Deși s'a retras din viața publică, toată viața lui n'a fost decât o luptă desinteresată pentru Moșii lui, pe cari i-a iubit și apărât.

Pe deasupra sbuciumului, Amos Frâncu prin naționalismul său, a continuat să fie apărătorul devotat al Moșilor și românismului până la sfârșitul vieții.

Timp de 10 ani a susținut procesul Moșilor fără sfârșit contra lui Tischler Mohr și a celorlalți acăpărători străini ai pădurilor din „Munții Apuseni“.

„Spiritul dinastic, — admirabil intrupat în acest tribun, — îi dădea nădejdi că dreptatea pentru acești Moși necăjiți nu va întârzia atât, totuși promisiunea dată Moșilor pentru care spune că: răspunde cu cinstea și capul“ n'a avut ocazia s'o vadă împlinită.

Desigur că azi se va sărbători cu mândrie spiritul de jertfă și sacrificiu a lui Amos Frâncu, care a murit pentru a lăsa o viață mai bună la urmași. Generația de azi, însă va trebui să scruteze netrebnicia oamenilor politici cari au amăgit această lume oropsită cu promisiuni pe cari niciodată nu le-au realizat.

Zadarnic vor cinsti pe Horia, Iancu sau Frâncu fiindcă nici după 17 ani n'au dat altă înfățișare acestui ținut, din tot ce s'ar fi putut face pentru Moși, nu s'a făcut nimic, ei vor rămâne și pe mai departe încolțiți de vicii și mâncați de foame.

Prin dispariția lui Frâncu, Moșii rămân văduviți de unicul lor tribun sufletesc, care în momentele de restriște îi încuraja cu doina lui Nicolae Ursu din Albac:

„Haideți, feciori, după mine

Să izbim în Ungurime!

Să vă învăț a trăi bine

Să dăm cui ce se cuvine!“

Dar până la ivirea omului nou, Amos Frâncu va însemna „un strigăt în noapte“, în ecoul căruia Moșii își vor încălzi nădejdea într'o viață mai bună, și credința că numai „unul Dumnezeu și unul împăratul au drept să le ceară viața și munca lor, pentru apărarea legii și pentru sporirea țării românești“.

De azi înainte Amos Frâncu, va fi mai aproape de mari eroi ai Ardealului, cari își dorm somnul de veci la Tebea.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Emil Popa

Buletin politic

INTERNE

— Dacă săptămâna trecută a fost bogată în evenimente politice externe, săptămâna aceasta e stăpânită de politica internă. Problema săptămânei, problema cea mai importantă este congresul liberal-ducist, ce s'a hotărât să se ție în 15 Nov., și în care se deschide Parlamentul român.

S'au anunțat până acum — după comunicările date de Comitetul organizator — peste 100.000 de oameni, cari nu vor pleca din București până ce Guvernul nu va demisiona.

Îată o problemă care cu greu ar putea-o rezolva actualul guvern.

Să aduci 100.000 de oameni la București? Și cum să împiedici venirea lor? Armata n'ar putea folosi la nimic; stare de asediu nu se poate, căci regele este împotriva acestei maniere.

Soluția? Liberalii vor veni la putere înainte de 15 Noembrie?

Totuși, în ultimul timp, guvernul a făcut o nouă sfortare să iasă din impasul în care se găsește.

A hotărât, după ce au avut la Președinția Consiliului o consfătuire ministerială, să interzică manifestația liberală. Decizia guvernului nu va fi luată în seamă de liberali, deoarece nu are nici un substrat legal.

...Toată lumea: opoziție și, guvern așteaptă cu înfrigurare ziua de 15 Nov.

Luni au avut loc la Cluj, solemnitățile pentru sfințirea Catedralei din localitate.

Au luat parte M. S. Regele și reprezentanții guvernului.

La plebiscitul din 12 Nov. c., organizat de Hitler, vor participa și Germanii din România.

La Bacău s'a descoperit o fabrică de falsificat bilete de C. F. R. Statul a fost păgubit de mai multe milioane.

În Nordul Ardealului, la Careii-Mari, s'a descoperit o vastă organizație de spionaj. S'au făcut până acum 11 arestări.

În ultimul timp se vorbește tot mai mult pentru o apropiere între „Garda de fier“ și gogăști. — În vederea legăturilor dintre cele două grupări, întrunirea gogăști ce trebuia să se țină la Blaj Duminecă, s'a amânat.

Guvernul Italian a fost remaniat. Dl Mussolini deține 5 ministere.

— În 15 Nov. c., se deschide parlamentul român.

Se fac mari pregătiri atât din partea guvernanților, cât și din partea opoziției.

— Invățații din America vor să măsoare din nou pământul.

— Trei aeroplane românești, conduse de sburătorii români, au plecat zilele trecute spre Africa. Ei vor parcurge un drum destul de greu; dar nădăjduesc să ajungă cu bine în orașul cel mai de jos al continentului: Capetown.

— În 5 Nov. c., se va deschide la Salonic a IV conferință interbalcanică.

Delegația română e compusă din d-nii: Ștefan Cicio Pop, Batzaria, Răducanu, Pela, Aurel Cosma și d-ra Alex. Cantacuzino.

— Se spune că d. Titulescu va pleca în curând la Moscova spre a semna pactul de reluarea legăturilor diplomatice cu Rusia Sovietică.

Forțe nevalorificate

Tineretul de azi, pe lângă toate eforturile rămâne neîncadrat. Forțele unui neam viguros rămân neîntrebuțate. Această stare este cea mai grea palmă, dată acestei generații care, născută în suferință, suportă calvarul, și-l duce pe drumul răstăgînirii.

Nimic nu sfarmă și descurajează mai mult, ca neglijența arătată tineretului, tineretului credincios, încălzit de e lanul biruinții unui neam reînviat.

Și tocmai acest tineret, — speranța zilelor de înflorire — i-a fost dat să guste din cupa descurajării.

Pe cărările vitregi ale vieții, e lăsat la voia întâmplării. Pe valorile vieții. Tineretul: fără busolă, fără cârmă, plutește purtat de furtună.

Și tineretul rezistă, în el clocotesc forțe subterane, gata de ale pune în serviciul țării. Mii de absolvenți așteaptă o pâine; și sunt forțe creatoare de valori noi.

Statul democratic nu poate să găsească soluții sănătoase, pentru încadrarea tineretului; nu poate tocmai pentru că este democratic. Democrația la noi, înseamnă distrugerea națiunii. Într'un stat tânăr și cu minorități democratice duce la răpă, la anarhie. Un stat democratic e și umanitarist și cosmopolitist; e francmason.

Vrem să trăiască națiunea — națiunea personalitate.

O singură soluție e: Străinii din această țară trebuie să se confunde cu aspirațiile și idealurile românilor, ori să piară.

Atâta timp, cât marfa de import: — streinii, — găsesc aci la noi, pâine și sare, iar tineretul român e lăsat pe drumuri, e un semn rău:

Inseamnă că ne vindem țara la mezat.

Inseamnă că nu știm să ne apreciem valoarea, și mai înseamnă că nu suntem vrednici de glia stropită cu sângele strămoșilor eroi.

Caria streină, putrefacția care produce puroi națiunii, trebuie amputată.

Aci, la noi acasă trebuie să fim mai egoiști: să trăim noi și prin noi.

Cerem înlocuirea streinilor ne-trebnci cu Români.

Tineretul reacționează, trebuie să reacționeze; să-și ceară dreptul la viață și la muncă. Durerea lui, este durerea națiunii. El cere ajutor, cere dreptate.

Să se țină minte: e tânăr și repede se aprinde și apoi este și un bun operator.

Tineret... trezește-te!

Pavel Popoviciu

Tribuna medicală populară

La ce folosește Pelinul. Pelinul la farmacie se numește artemisia absinthium, în limba franceză se zice absinthe și în limba nemțească wermuth.

Pelinul este o plantă foarte comună, se găsește pe marginea drumurilor și în islazuri, sau se cultivă în grădini și se vinde la farmacie. Are un miros greu și un gust amar. Este o plantă erbacee, înaltă de 60—90 cm., cel mult un metru. Are rădăci ni numeroase și subțiri, tulpina sa la partea de sus poartă mai multe ramuri. Florile în formă de ciorchine mici sunt de culoare galben-verzuie.

Sunt mai multe plante, cari în popor poartă numele de pelin, dintre toate acestea la farmacie numai una se întrebuințează, care în popor se numește pelin alb, pelin adevărat; celelalte plante, cum de exemplu: pelinul negru, pelinarița sau năfurica, pelinul de mături, pelinul de pureci, etc.,

nu se întrebuințează și nu trebuie confundate cu adevăratul pelin.

Intrebuințările pelinului. Pelinul se găsește la toate farmaciile de vânzare și doctorii îl dau de multe ori la bolnavi.

Pentru trebuințele medicale, pelinul se cultivă în grădini, în timpul înfloririi se culege, se toacă în mici bucăți frunzele și florile, se usucă și se întrebuințează la farmacie sub numele de „iarbă de absint”.

Când voim să întrebuințăm pelinul în scop medical putem să-l dăm sub formă de praf, sau sub formă de tinctură de pelin sau în fine și sub alte forme, cum de exemplu sirop de pelin, etc.

Praful de pelin nu este altceva decât iarba de absint sau pelin, adică frunzele și florile de pelin uscate și pulverizate.

Ceaiul de pelin se prepară astfel: se ia 5 grame de iarbă de pelin

uscat, se amestecă cu un litru apă fiartă, se lasă timp de 10—20 minute, apoi se strecoară printr'o cârpă curată, punem zahăr și avem ceaiul de pelin, din care se bea câte un pahar înainte de masă.

Vinul de pelin se prepară astfel: luăm 30 grame de iarbă de pelin uscată, o punem în 60 grame de spirt tare (spirtul să fie de 60°), amestecăm bine și lăsăm 24 de ore. Apoi adăugăm 1 litru vin și lăsăm totul la un loc, timp de 10 zile, având grijă ca în fiecare zi, să amestecăm iarba de pelin cu vinul și cu spirtul. Apoi avem să-l strecurăm și vom avea vinul de pelin, din care putem lua 50—100 grame pe zi.

Tinctura de pelin se prepară astfel: se ia 20 grame floare de pelin uscată, se amestecă cu 100 grame spirt tare (56°) se ține trei zile, amestecându-se în fiecare zi cât de des, apoi se strecoară, se pune într'o sticlă și se întrebuințează, luându-se 5—20 grame pe zi.

Dr. G. D. Spineanu

(Va urma).

Inspecțiile în învățământul primar

Consiliul inspectorilor generali ai învățământului primar a hotărît că, odată pe lună, o ședință a acestui consiliu să se țină în provincie, cu care ocazie să se poată vizita și școlile din acea parte.

În privința curățeniei, Consiliul insp. generali, a luat următoarele dispozițiuni:

Învățătorii vor face inspecții zilnice asupra curățeniei corporale a elevilor. Cel puțin odată pe săptămână vor face baie. Fiecare școală va avea mașină de tuns, lighian, prosop și săpun.

Se va da o deosebită atențiune studiului individualității copilului. În vederea acestui lucru s'a elaborat un model de fișă unitară.

Consiliul a mai stabilit și orarul pentru cursurile complimentare organizate de acord cu ministerul agriculturii.

— Duminecă 12 Nov. c., împlinindu-se 20 ani dela moartea lui Aurel Vlaicu, cu această ocazie, se va sfinți și monumentul ridicat în comuna Bințiinți, întru pomenirea lui.

— Cu ocazia împlinirii a 100 de ani dela înființare, orașul Turnu-Severin a organizat mari serbări.

A luat parte și M. S. Regele.

Mintea și răchia.

Dzeu nu bate omu',
Fără răchia și somnu'.

Vezi, dragul meu, îmi zise moș Toader, un bătrân roșcovan la față și cu părul alb, — arătându-mi un biet de om beat, tăvălindu-se în tină.

— Vezi ce om voinic și tare iesta și acum, iată-l, nu e în stare să steie pe picioarele!

— Văd, bade Toadere' și mă mir și eu, cum de-i mai tare vînarsul ca el! Dacă nu-i minte în cap, nu-i, și pace!...

— Apoi, așa-i nepoate! Mintea, săraca, îi dar dela Dumnezeu, și îi rânduită să șadă pe un scaun în mijlocul capului și de-acolo să îndrepte trupul întreg. Și ce fericit e trupul când mintea e stăpână. Dar vînarsul, acel duh diavolesc, e care strică mintea și o alungă de pe scaunul ei și apoi atunci, vezi ce face cu bietul om.

— Și oare cum se întâmplă asta, moșule?

— Apoi, uite cum: Mintea șade pe scaun, cum zisei. Omul bea un pahar de vînars. Cum îl bea, iuzul cel rău se urcă în

cap, unde găsește mintea și îi zice: Bună ziua! Mintea îl mulțumește și-l întreabă că cine-i? Atunci el îi spune zicând:

— Io-s un pui de drac. Mintea, auzind că-i pui de drac, se înspăimântă și se face o leacă mai la o parte, atunci vînarsul se așază în locul ei. — Dar; omul nu se îndestulește numai cu un pahar, ci mai bea unul. Acesta apoi, mergând și văzând pe celalalt șezând pe scaun, prinde inimă și zice:

— Noroc, ortace!

— Noroc să ai!

— Dar' ceea de colo, cine-i?

— Mintea.

— Ia fă-te incoalea, să șed și eu! Atunci împinge pe minte și mai la o parte. Vine apoi al treilea, mai fălos ca celalalt, și zice:

— Noroc, ortaciilor!

— Noroc să ai!

— Dar' ceea de colo cine-i?

— Mintea.

Faceți-mi loc și mie! Atunci o împinge pe jos de scaun și așa apoi rămâne răchia, afurisita, stăpână care să cârmuiească de acolo pe om.

Îl îndeamnă apoi a face rele și el le face bucuros, fiindcă nu știe ce face. Ba de multe ori când bea prea mult, atâta duh rău se așază pe scaunul minții încât îl rupe, și apoi atunci omul rămâne întunecat și nebun, căci știi vorba ceea: unde nu-i minte, nu-i nici merinde.

După o vreme, târziu, apoi mintea se apropie de scaunul ei și începe a-l curăți, svărlind pe drăcușori afară și așezându-se iară la loc, făcându-se stăpână.

Dar, de multe-ori scaunul ei e stricat, rupt și are o grămadă de lucru până-și pune locul în ordine, întocmai ca în o țară, după bătaie.

Fericit e nepoate, omul, care nu-i beutor și pipaș, căci acela e sănătos, și voinic, are zile lungi și fericite și neamul lui va fi trainic și va moșteni pământul. Căci, să știi dela mine, că omul beutor și pipaș nu ajunge nici să îmbătrânească, că acestea două îi scurtă zilele și îl duc în mormânt, pe lângă că beutura îl duce pe om la sărăcie și necinste!

— Fii sănătos, nepoate!

— Dumnezeu te ție moșule!

† Adam Bolcu

Lucruri vrednice de reținut

Toate încercările necredincioșilor de a isgoni pe Dumnezeu din lume, rămân fără folos. Știința, prin glasul autorizat al slujitorilor ei, confirmă adevărurile credinței, a existenței lui Dumnezeu și a înțelepciunii Sale.

Iată câteva fapte recente.

De șasesprezece ani în podgoria Ruginestilor, Putna, n'a apărut boala aceasta nouă — împresurarea cârceilor de pețiolul strugurilor, care strangulați se usucă și cad. Cine rupe cârceii, scapă strugurile. Cine-i poruncește cârcelului să se împresoare? Natura? Intâmplarea? „Natura nu cunoaște întâmplare”, spune Flammarion.

Dumnezeu, care poartă grijă firului de păr, poartă grijă și cârcelului, și strugurului și-i călăuzește pentru folosul omului sau contra omului.

Dar ziarele ne aduc 2 știri foarte importante: „Viața în Mumi” și „Veninul Șarpelui Cobra”. Oricât ni s'ar părea de ciudat, mumiile îngropate de mii de ani în piramide nu sunt moarte. Mare parte din părțile constitutive ale țesuturilor vii odinioară mai au și astăzi proprietățile vieții. Cercetările făcute de curând au dovedit că, enzimele, care se găsesc în mușchii mumiilor au încă, după atâtea secole, albumina vie și activă. În timpul experiențelor a fost cu puțință, să se dovedească într'o eprubetă că, glucoza mai poate suferi transformări chimice, dacă este amestecată cu pulbere provenită din mușchii unei mumii. Formarea zahărului ca produs rezultat, a fost cea mai bună dovadă că enzimele din mușchi sunt încă vii. Mumiile sunt deci moarte în sensul comun; materialul lor este încă viu.

Ei bine! Dacă substanțe materiale supuse putreziciunii și prefacerii, pot să-și conserve anumite manifestări de viață, de ce nu pot crede unii că și sufletul după pragul mormântului, își păstrează viața înfinitiv ruptă

din Dumnezeire? Pesimiștii, care zic că dincolo de mormânt nu mai e nimic, trebuie să-și revizuiască credința lor, complectând potrivit indiciilor asemănătoare ce ne dă știința.

Cine n'a auzit de convulsivul cumplit, pe care le îndură muribundul mușcat de șarpele Cobra. Iată-l și pe el folositor vieții. Dumnezeu a dat minte omului ca el pururea să creeze mijloace de apărare contra relelor, cu care Dumnezeu pedepsește lumea.

Cancerul, boala neertătoare, otrava puternică sdrobitoare trupului, își va găsi vîndecarea prin folosirea veninului șarpelui Cobra.

Făptura hidoasă și primejdioasă a șarpelui Cobra, a fost rânduită de Dumnezeu unui scop înalt, la care abia acum s'a putut ridica mintea omului.

Iată de ce necredincioșii trebuie să fie foarte prudenți, când aruncă blasfemiile la adresa lui Dumnezeu ca creator și cărmuitor al „Universului”. Imaginația lor negativistă este bolnăvicioasă. Imaginația este incapabilă de a ne face să cunoaștem pe Dumnezeu, cum zicea și Dionisie Areopagitul și Augustin. Credința însă străbate cerurile și vede pe Dumnezeu“.

(Renașterea). Pr. A. C. Cosma.

— Ministerul școalelor a desființat toate posturile de maestri și maestre în învățământul primar.

— In Croația, — o provincie din Jugoslavia, ca semn de logodnă, fetele dau tănărului cu care se logodesc câte un măr.

Câte bordee atâtea obiceiuri...

— Un vapor scufundat a fost ridicat la suprafață. Zilele trecute o echipă de peste 100 oameni, după mult lucru, cu aparate foarte costisitoare, au scos din apa mării un vapor ce se scufundase în 1916.

Vaporul s'a păstrat destul de bine. Pianul, plăcile de patefon, ce rămăsese în salonul vasului sau găsit intacte și în stare să funcționeze.

Sfaturi practice

Cel mai simplu metod de a cunoaște, dacă un lemn este bun pentru construcție.

Ne punem cu urechea la capătul lemnului, pe care voim să-l încercăm pentru construcție, iar la celălalt capăt al lemnului să bată cineva cu o chee sau un ciocănaș. Dacă sunetul se va auzi tare și deslușit atunci ne convingem că lemnul este în adevăr bun. Prin acest metod se poate cunoaște un lemn dela 40 până la 50 metri lungime și chiar și la lungimi mai mari.

Vorbe înțelepte.

Lucrează pe mult și pe puțin, că mai bine ceva de cât nimic.

Un ceas al dimineții plătește cât trei după prânz.

Nu-ți pune mintea cu nebulul.

Ședința comitetului Asociației învățătorilor Hunedoreni.

Joi 21 Noembrie 1933, în localul revizoratului școlar din Deva, a avut loc ședința comitetului asociației învățătorilor. S'au desbătut o sumă de chestiuni importante și s'au luat următoarele hotărâri:

Se delegă la adunarea generală a învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, d-nii Sabin Jula și Ioan Ciora.

Adunarea va avea loc la Cluj, în 23 I. c., iar ca obiect va avea lichidarea cazului — Boeriu, — directorul căminului de fete, al asociației, din Cluj.

În chestia băncii învățătorilor din județ, s'a făcut încă un paș înainte: s'au distribuit statutele pe subsecțiile de plasă, pentru a fi studiate și a se preconiza modificările necesare. Fondul de ajutoare al corpului didactic hunedoran, va lua ființă în luna aceasta, conform hotărârii adunării generale. S'a hotărât cercetarea și intervenirea în cazul A. Adam din Ropolțul Mare.

În ce privește cotizațiile membrilor asociației, s'a căutat modalitatea de încasări a cotei de 1%, asupra salariului de bază și građațiilor, conform statutelor.

Revista „Plaiuri Hunedorene” va trebui îmbunătățită.

Se va înfrunseța cu clișee diferite, avându-se în vedere frumoasa economie materială, realizată până acum.

În numărul viitor se va tipări statutele asociației și ale fondului de ajutorare învățătoresc.

Comitetul, constatând cu surprinderet că cererile pentru bonuri de impozite, nici acum n'au fost primite de Administrația financiară, în timp ce preoții minoritari au primit deja și bonurile, s'au dat două telegrame: Casei de Amortizare și Asociației generale -- București, — pentru a se lua măsuri urgente, ca să fie primite. De președinte, S. Jula va urmări de aproape chestiunea aceasta atât de importantă.

M. B.

Citiți și răspândiți „ZARANDUL”

La 25 NOEMBRIE c.

va apăra de sub tipar, în editura librăriei „ZARAND”,

Calendarul Minerului și Calendarul Satelor.

Două cărți folositoare, cari nu trebuie să lipsească din casa nici unui sătean și mai ales din casa minerului.

Afară de partea calendaristică, ele cuprind multe sfaturi folositoare.

De exemplu: Unde sunt reșed. inspectoratelor miniere; cum trebuie să se timbreze un contract, o chitanță, facturi, etc; Explicarea viselor, sfaturi practice în alei gosp., data târgurilor din toate com.

Se mai găsește povestiri, poezii, snoave, etc., pentru citit la sărbători.

Inceput de carieră

4. In plină realitate. de Mibo

MOTTO: La vie est brève:
Un pen d'espoir
Un den dederéve
Et puis... bonsoir!...

(Continuare).

— No! — zise măcelarul. Am ajuns la popa. Eu vă las aici, că n'am timp să mergem mai departe.

— Bine; dar ne-a fost vorba că mă duci până la școală. Ce să fac eu la părintele?

— No, că și așa părintele e director scolastic, vă bagați la el și de aci vă duce carava bagajia încă un km. până la școală.

Și fără să mai aștepte răspunsul meu opri căruța în dreptul casei, dete bagajele jos și pleacă.

Am rămas înlemnit în mijlocul drumului, uitându-mă după el. Ce prostie că i-am plătit înainte. Acum îmi părea rău că mi-am luat atâtea bagaj. Mă uit împrejur, mă uit la bagaje, nu știam ce să fac.

A... iată se apropie de mine un băiat: era numai de un cot. Desculț, în cămașă cu câteva flori negre, pe cap cu un fel de pălărie cât un talger și la brâu încins cu un chimeraș care-i cuprindea tot abdomenul.

— Mă băeș — striga-i eu la el. Aici șade părintele? (și arătai spre casa de zid — căci celelalte erau de bârne).

— Don, părinte? Ié...

— Da tu ai tată? El nu-i pe aici? mai întrebai eu.

— Ié, am tată; acuma se duse la firez.

— Dar mama ta-i acasă?

— Mama-i la nunte.

— Când s'a dus la nunte?

— Ii dusă de ieri să tune laptele și nu mai veni — Băeșelul avea o privire ștregărească, cu care măsura de jos până sus.

— Și cum te chiamă pe tine?

— Pe mine?

— Da, pe tine.

— Trifu.

— Ei bravo, Trifule! Uite, îți dau un leu, pentru că mi-ai spus ce te am întrebat.

Dar când să mă recomand și eu, Trifu o puse la fugă strigând:

— Ni... vine muma!...

Deodată am rămas încurcat. Oare ce-o fi însemnând.

Mă uitai după dânsa; se duse în bucătărie.

Acuma înțeleg... Și-o uitat probabil niște prăjituri în rolă, cari se ard, sau curge laptele 'n foc, cine știe?... Să mai aștept.

Mă uit la cias, era unsprezece și jumătate.

O foame cumplită îmi tortura stomacul. — Iar intestinele ghiorăiau tot mai a jale, la gândul că în geamantanul cel mic, mai aveam un piept și două picioare de rață friptă, puse de mama de când plecasem.

Să scot o bucată, să mănânc? nu se face. Mă vede cocoana și o să zică, că-mi bat joc de dânsii, sau că nu sunt în toate mințile.

Sportive.**„Mica“ — „Olimpia P. T. T“ Arad 7:1 (4:1).**

A doua echipă arădană care ne-a vizitat după Gloria C. F. R. n'a dat deplină satisfacție, fiind învinsă cu un scor categoric de proaspăta grupare a soc. Mica.

A fost o mare surpriză odată cu cea mai strălucită victorie a Miceii.

Jocul a început într'un tempo foarte îndrăcit. În min. 15 o combinație Aliman—Bortos—Pop, se termină cu un imparabil goal marcat de Pop.

Incurajați de acest prim rezultat jucătorii Miceii luptă cu multă ardoare și în scurte intervale, reușesc să mai marcheze două goaluri prin Bortos și Pop.

Olimpia execută bine o lovitură liberă de la 30 m. Portarul Miceii ese prea mult afară și atingând mingea numai cu vârful degetelor ajunge la Barbu I. iar acestuia nu-i rămâne decât să marcheze în poarta goală punctul de onoare.

Cu un minut înainte de sfârșitul reprizei o splendidă combinație pe aripa stângă, Bortos—Barci II. se termină cu un nou punct marcat de Barci.

Rep. II. Aliman marchează printr'o bombă de la 16 m. al cincilea goal pentru Mica.

Văzând dezastrul care-i așteaptă, Olimpia, se retrage în defensivă. Barbu nu poate trece de excelenții halți ai Miceii: Trif și Haiduc.

Mica fiind mai norocoasă marchează al șaselea punct tot prin Bortos pen'ru ca mai târziu Aliman să pecetluiască definitiv scorul. Arbitrajul Dlui Barbu impecabil.

I. Neguț.

Duminică 12 l. c. C. S. »Mica« va susține un match amical de football cu prima echipă C. F. R. din Simeria, campioana districtului Hunedoara.

Inceputul matchului va fi la ora 3^{1/2} fix, iar trenul Soc. va pleca dela Bis. ort. din Brad la ora 3 p. m. P. GROZA

Știri de tot felul

— **In China** apare un ziar ce se numește „King Coo“. E cel mai vechiu ziar din lume; apare de peste 1000 de ani.

— **Sporturile...** Intr'adevăr că trăim în secolul sportului. Până când și cei micuți se interesează și-i pasionează sportul.

Astfel în Austria doi copii după ce văzuseră un film de cinematograf sportiv s'au hotărât să facă ocolul pământului pe jos.

Astfel într'o bună zi au plecat de acasă fără știrea părinților, și au mers trei luni pe jos, din Austria până în Germania (Frankfurt). Și când vă gândiți că unul are 8 ani, iar al doilea 4 ani. Indemnați de poliție să se întoarcă acasă, ei refuză, declarând că vor să-și continue călătoria.

— **Duminică** 5 Noembrie s'a sfințit catedrala ortodoxă-română din Cluj.

— **In Moldova** pe întreaga vale a Trotușului, a nins.

Temperatura a scăzut simțitor.

Mai bine să mai aștept. Nu mă lasă dânsa atât aci pe cerdac. Ori mă invită înlăuntru; ori îmi dă a înțelege că-i mai sănătos să plec...

La noi când venea un drumeț ori cine ar fi fost, mama îl întreba îndată, de i-i foame, de i-i sete și nu-l lăsa să plece din casa noastră, ca dela o casă pustie. Ba încă, decâte ori nu rămâneam noi flămânzi din cauza musafirilor...

Dar ciasul arăta acum 11 și jumătate, deși timpul, îmi trecea tare cu greu.

Cocoana preotească, veni iarăș la mine:

— Părinți aveți, dom'vătători? mă întreba dânsa.

— Da.

— Dar frați, surori?...

— Surori nu am; am însă șapte frați.

— Șapte frați, tot feciori; și fete nici una?

— Nu!

— Ei sunt acasă? — insistă doamna.

— **Direcțiunea căilor ferate** a hotărât să se aplice persoanelor cari se urcă în tren fără bilet, următoarea pedeapsă: se va plăti peste prețul biletului: la clasa I, 120 lei, la cl. II, 100 lei și 80 lei la clasa III.

— **La Casa Corpului didactic** se fac, în 10 Nov. alegeri pentru consiliul de administrație. Până acum s'au pus două liste:

Prima, susținută de Asociația Generală a Invățătorilor, având următorii candidați: Dragomir Hurmuzescu, V. V. Haneș, D. V. Toni, V. P. Dumitrescu, D. Focșa și Sava Zamfirescu.

A doua listă are în fruntea sa pe d. Nichifor Crainic, prof. univ.

Bătălia se anunță interesantă.

Această alegere este — după cum se spune în cercul prietinelor d. Toni — un termometru, care va arăta preș. învățătorilor dacă mai poate face atât caz... de încredere corpului didactic primar.

— **Ziarul „Calendarul“** aduce știrea că scopul intrevederii, din zilele trecute, între regele Boris al Bulgariei și regele Carol are un important caracter familiar. Suveranul României ar dori să se căsătorească cu principesa Eudoxia a Bulgariei.

Intâmplări și fapte din Zarand.

— **Cununie.** Sâmbătă în 4 Nov. c., s'a serbat cununia D-ra Dora Finding din Barza, cu d. prof. Pompiliu Nișca din Crișcior. Le dorim mult noroc!

— **Duminică** în 5 l. c. s'a sfințit biserica greco-catolică (română) din Ruda.

Sfințirea a făcut-o protopopul greco-catolic din Deva cu câțiva preoți.

Sfinția sa după serviciu a ținut o impresionantă predică.

— **Sărmanul tată!**... Zilele trecute, pe teritoriul comunei Bulzeștii de sus, s'a întâmplat un monstruos asasinat.

Fapta oribilă, cum nu s'a petrecut de foarte mult timp în ținutul nostru, a produs o adâncă impresie printre Zărândeni.

Și impresia e cu atât mai puternică cu cât se bănuiește că autorul crimei e „copilul“, odrasla crescută și ocrotită cu părintească grijă, pentru că atunci când va fi mare să fie omorătorul tatălui său.

Dar să povestim dela capăt: Bătrânul Haneș, locuitor în Neagra, înainte de a pleca cu ciuberile să și le vândă prin comunele vecine, a avut o discuție pe un ton mai ridicat cu fiul său. Motivul? Chestiuni familiare. Deci s'a despărțit de fiul său supărat.

Mâna criminală însă la păscut, și după ce a trecut hotarul comunei Neagra, a tăbărit asupra lui și l'a răpus.

Tovarășul de drum, căci erau doi, fiind mai rezistent s'a ales cu mâna dreaptă fracturată. Și aceasta, după ce criminalul a dispărut, s'a dus cum a putut până la Câmpeni, unde a dat de știre autorităților de cele întâmplate.

Fiind sesizat, parchetul de Hunedoara a delegat pe d. dr. Rîșcuția pentru a se deplasa la fața locului și a face autopsia cadavrului.

— Nu... s'au împrăștiat prin lume și ei, după ce și-au terminat studiile. Acasă mai sunt trei, cari încă-s școlari.

— Dar de unde sunteți?

— Din Moldova.

— Din Moldova?... Asta nu-i aici în Ardeal.

— Nu... Moldova este o provincie din România veche. Cum era România înainte de război. — Incercai eu să-i explic, observând că insistă asupra noțiunilor mele geografice

— Atuncea sunteți din Regat!

— ?!...

— Ce să fie oare acela „Regat“?

— Da, da din regatul român... răspunsei eu încurcat, aducându-mi aminte repede, că forma de guvernământ a țării noastre este „Regat“.

... Și plec repede în bucătărie, șoptind: „e regățan“.

Până să mă desmetecesc din vârtejul de întrebări, în cari nu prea știusem să răspund, rămăsei iar singur.

— **Numire.** Medic primar al județului nostru a fost numit d. dr. N. Cosmuța.

— **Inlocuiri.** Dl dr. Șt. Feier, din Brad, a fost delegat a înlocui pe d. dr. Augustin Pop, medicul circumscripției Băița. Ultimul fiind în concediu, până la 15 l. c.

Dl dr. Petre Mihușiu medic-șef al Casei Cercuale din Deva, înlocuește pe dl dr. Corneliu Moldovan, medic al Casei cercuale în Băița, până la 15 l. c.

În fiecare Marți și Vineri va consulta d. dr. Mihușiu pe asigurați Casei Cercuale și întâmplător și Duminică. În alte zile însă nu.

— **Parastas.** Fostului preot Nicolae Pop i-s'a ridicat Parastas în Ormindea Dum. în 5 l. c. Veșnica lui pomenire.

Poșta redacției și administrației

S. S. preotului Ștefan Perian — Crișcior. — Abonamentul d-tră la gazeta „Zarandul“ expiră la 1 V. 1934.

D. S. Popescu. Iți mulțumim. Ne plac oamenii idealisti. Așteptăm și o colaborare a d-tale. Am expediat Nr. 30—31.

Am mai primit abonamente de la: d. Daniil Popescu, Lunca Mureșului-Turda, 40 lei; d. Pavel Popescu, inv. Sebeșul de jos, Sibiu, 80 lei; d. Cornel Popescu, inv. Crișeni 80 lei; d. Pavel Popovici, inv. Cristur, 40 lei; d. Gh. Crișan, inv. Valea Lungă, 40 lei; d. Mirea Marin, 40 lei; d. Nicolae Teodorescu, inv. Sântuhalm, 80 lei.

Prin d. I. Lazăr, șef minier, am primit abonamentele dlor: Bocan Iosif 25 lei; Bota Iosif, 25 lei; Trușăș Andronic 25 lei; Poenarul Loghin 25 lei; Colda Nicolae 20 lei; Bocănuș Lazăr 20 lei; Huh Nistor 25 lei; Resiga Gh. I. Petru 25 lei; Junca Toader 10 lei; Toma Gh. 20 lei; Toma Adam 10 lei; Adam Traian 20 lei; Bocănciu Adam 20 lei; Barza Anghel 25 lei; Crișan Anghel 25 lei; d. Bulzan, brigadier silvic, 40 lei.

Prin d. Cristin am primit abonamentele dlor: Rosprim Eugen, 50 lei, Cirea Sabin 25 lei, Morar Ștefan 30 lei, Opișa Ștefan 25 lei, Bolen Gheorghe 25 lei, Adam N. I. Iosif 50 lei, Sicora Ludovic 25 lei, Mare Ion 20 lei, Golea Ion 25 lei, Lucaciu C. Marchian 50 lei, Cazan Tănase, 25 lei, Iga Ladislau 25 lei, și Onița Petru, 50 lei.

D-ra Alex. Cucer, inv. Valea-Rece — Cluc, 80 lei; d. N. Roșca, Hărău, 40 lei; d. Ștefan Perian, preot Crișcior, 80 lei; d. Spiridon Popescu, inv. Curpeni, 80 lei; d. Silviu Bejan, dir. liceului, Timișoara, 80 lei; d-ra Octavia Neagu, Băița, 50 lei; d. Jianu C. inv. Prăvăleni, 80 lei.

Cinema „ORIENT“ Brad.**Duminică în 12 Nov.****»O împușcătură în zorii zilei«**

film criminal în 8 acte

cu: Ery Bos și Carl Ludvig Diehl.

Acum ce să fac? Dacă plec undeva, poate să-mi dispară bagajele. La preot totdeauna vin fel de fel oameni. Ce rău îmi pare, că nu i-am cerut cheia dela școală, și s'o fi rugat să se mai uite la bagajele mele!...

Dar trebuie să vină părintele. Iată acuș e ora unu.

Imi lăsa greutatea corpului pe stângul, căci dreptul începuse să tremue și continuai să aștept... pe părintele. Gândurile mă frământau vijelios. Simțiam o durere în suflet și nu mi-o puteam explica.

Ce zile am ajuns! Și oare dece? N'am făcut nici un rău la nimeni. Oare să fie lumea pe aici, atât de neagră la suflet. Dar trebuie să mă mișc din loc. N'o săstau aici toată ziua. Mai întâiu că nici nu mai simt picioarele. Nu mai am cătuș de puțină vlagă...

A... o idee: când mai văd pe cocoana preoteasă îi cer cheia dela școală și până ce văd școala, poate vine și părintele...

Mibo.